

حقوق کیفری تطبیقی

منتشر نشد.

حقوق تطبیقی - که هنوز میان حقوقدانان در زمینه علم بودن یا روش بودن آن اختلاف نظر وجود دارد - رشته‌ای است علمی که با مقایسه نظامهای حقوقی گوناگون به دنبال تعیین نقاط اشتراک و افتراق آنها است. به دیگر سخن، این شاخه حقوقی با رویکردی تطبیقی به مطالعه وجوه اشتراک یا افتراق نظامهای حقوقی مختلف می‌پردازد تا از این رهگذر اسباب همگرایی و نزدیکی آنها فراهم گردد.

بدین ترتیب، می‌توان از حقوق تطبیقی به منظور ارائه نظریه‌های عمومی حقوقی، گرت‌برداری از نقاط قوت سایر نظامهای حقوقی برای اصلاح حقوق ملی و شناسایی حقوق دیگر کشورها با هدف تنظیم بهتر روابط زندگی بین المللی بهره جست. به بیان دیگر، حقوقدانان، قانونگذاران، دست‌اندرکاران نهاد عدالت قضایی و سیاستگذاران حقوقی می‌توانند از این رشته حقوقی برای شناسایی اصول مشترک میان نظامهای حقوقی، تعیین ارزش‌های حقوقی کشورها، انعقاد صحیح عهدنامه‌ها و قراردادهای بین‌المللی و شناسایی مقررات سایر کشورها در برخی رسیدگیهای قضایی استفاده نمایند. به دنبال گسترش این شاخه حقوقی امروزه می‌توان دسته‌های متعددی از این رشته را برشمرد. حقوق مدنی تطبیقی، حقوق بازرگانی (تجارت) تطبیقی و حقوق کیفری تطبیقی از جمله گونه‌های این شاخه حقوقی به شمار می‌روند.

حقوق کیفری تطبیقی (مقایسه‌ای) که به آن حقوق جنایی (جزایی) تطبیقی نیز می‌گویند از جمله شاخه‌های تکمیلی علوم جنایی حقوقی است که به مطالعه و مقایسه نظامهای مختلف کیفری می‌پردازد. به دیگر سخن، در این رشته حقوقی نظامهای کیفری متعدد با یکدیگر مقایسه می‌شوند تا از این رهگذر با شناسایی نقاط اشتراک و افتراق این نظامها کاستی‌های یک نظام برطرف شده و موجبات نزدیکی آنها فراهم گردد.

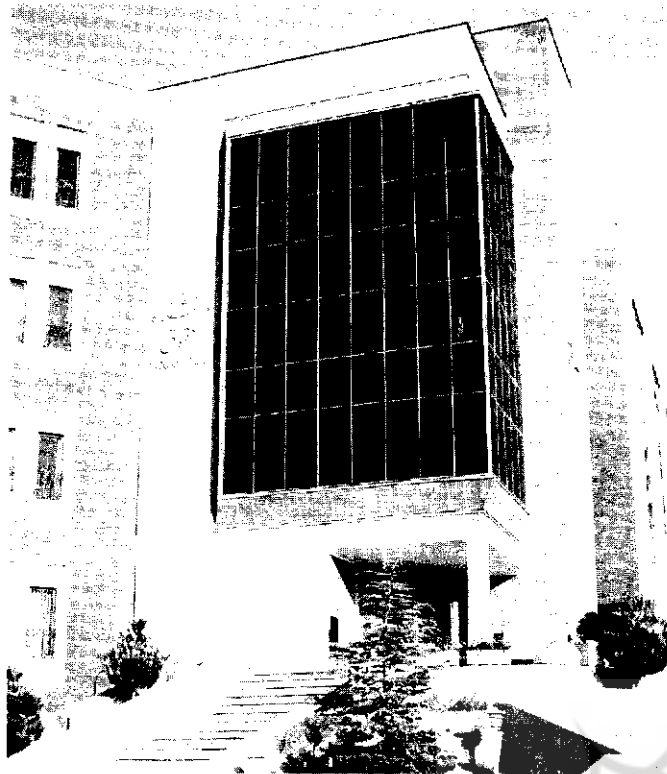
بدین ترتیب، حقوق کیفری تطبیقی در دهه‌های اخیر سبب تحولات چشمگیری در نظامهای گوناگون کیفری شده است به گونه‌ای که حقوق کیفری بسیاری از کشورها تحت تأثیر این امر - یعنی مطالعات تطبیقی - به سوی همگرایی سوق داده شده است. برای مثال امروزه می‌توان نمونه‌های متعددی از تأثیرگذاری نظام حقوقی رومی - ژرمنی بر نظام حقوقی کامن لا یا برعکس آن را برشمرد. به عنوان نمونه دادسرا نهادی است که در نظام حقوقی رومی - ژرمنی متولد شده و در اثر مطالعات تطبیقی به نظام حقوقی کامن لا مانند حقوق انگلستان راه پیدا کرده است. در برابر معامله اتهام که نهادی کیفری است از نظام حقوقی کامن لا وارد نظام حقوقی رومی - ژرمنی مانند حقوق فرانسه شده است.

ناگفته نماند که حقوق کیفری ایران نیز از گذشته تا امروز تحت تأثیر مطالعات تطبیقی، نهادهای متعدد کیفری را از سایر نظامهای حقوقی و نیز از

حقوق تطبیقی (مقایسه‌ای) شاخه‌ای از علم حقوق است که به گواهی یافته‌های تاریخی از عمری طولانی برخوردار است. برخی شواهد تاریخی عمر این رشته را از قرن چهارم پیش از میلاد - یعنی از زمان ارسطو تا امروز - تخمین زده‌اند زیرا وی هنگام نگارش کتاب سیاست خود با رویکردی تطبیقی یکصد و پنجاه و سه قانون اساسی حاکم بر شهرهای یونان را مورد مطالعه قرار داد. آثار تاریخی در قرون وسطی نیز جلوه‌هایی از مقایسه نظام حقوقی روم با نظام حقوقی کلیسایی را نمایان می‌سازند. اما مطالعات تطبیقی از سالهای آغازین قرن نوزدهم میلادی با رویکردی علمی کانون توجهات حقوقدانان قرار گرفت. به گونه‌ای که در سال ۱۸۳۱ میلادی نخستین کرسی قوانین تطبیقی در کالج دوفرانس تأسیس گردید. به تدریج قلمرو این شاخه حقوقی در قرن بیستم میلادی گسترش یافت به گونه‌ای که امروزه به عنصری ضروری در علم حقوق تبدیل شده است.

اما از دهه‌های ۴۰ خورشیدی، مطالعات تطبیقی در ایران به صورت جدی مورد توجه دانشگاهیان واقع شد. از آن هنگام به بعد، آثار متعددی در این زمینه توسط استادان دانشگاه تألیف یا ترجمه گردید. نخستین اثر در این راستا، با عنوان «مقدمه حقوق تطبیقی» توسط شادروان استاد دکتر حسن افشار در دهه‌های ۴۰ و ۵۰ خورشیدی تألیف شد. پس از آن، استادانی از جمله جناب آقایان دکتر سید حسن صفایی، دکتر محمد آشوری و دکتر عزت الله عراقی با ترجمه اثر استاد رنه داوید تحت عنوان «نظامهای حقوقی بزرگ معاصر» بر غنای ادبیات حقوق تطبیقی در ایران افزودند. همچنین در اواخر سال ۱۳۵۳ خورشیدی شماری از استادان دانشگاه تهران از جمله شادروان استاد حسین افشار نسبت به تأسیس موسسه حقوق تطبیقی در این دانشگاه اقدام کردند. این موسسه در آن زمان شامل چهار بخش حقوق کشورهای اسلامی، حقوق رومی-ژرمنی، حقوق انگلیس و آمریکا و حقوق کشورهای سوسیالیست بود. یکی از مهمترین فعالیت‌های موسسه مزبور انتشار نشریه موسسه حقوق تطبیقی بود که متأسفانه پس از انتشار شماره دهم دیگر

حقوق سایر کشورها اقتباس کرده است. مثلاً دادسرا نهادی است که از حقوق فرانسه وارد پهنه حقوق کیفری ایران شده است یا اقدامات تأمینی و تربیتی تأسیسی است که قانونگذار ایرانی در سال ۱۳۳۹ خورشیدی از حقوق سوئیس گرفته‌برداری کرده است. همچنین، مجازات‌های اجتماعی - که لایحه آن هم‌اکنون پس از تصویب در هیأت دولت در کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی تحت بررسی است - از حقوق انگلستان وارد قلمرو حقوق کیفری ایران شده است. به هر حال، مطالعات تطبیقی حقوق کیفری که امروزه در دانشکده‌های حقوق بسیاری از کشورها به صورت واحد درسی در دوره کارشناسی و رشته تخصصی در دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری مورد توجه قرار گرفته است، در ایران نیز گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی به نوبه خود اخیراً نسبت به تشکیل «قطب حقوق کیفری تطبیقی» همت گمارده است. از جمله برنامه‌های این قطب، تأسیس رشته تخصصی حقوق کیفری تطبیقی در دو سطح کارشناسی ارشد و دکتری است. باشد که با تشکیل این قطب بر غنای مطالعات تطبیقی و نیز بر همگرایی حقوق کیفری ایران با سایر کشورها بیش از گذشته افزوده شود.

اخبار دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی

- دکتر محمد علی اردبیلی مدیر گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشکده حقوق با حفظ سمت به سمت معاونت پژوهشی دانشکده منصوب گردیدند.
- نشست بزه دیدگی اطفال، از سوی انجمن ایرانی جرم‌شناسی با حضور اساتید و برخی از صاحب‌نظران حقوقی در محل دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی برگزار گردید. در این نشست به بررسی عوامل و پیامدهای بزه دیدگی اطفال از منظر جرم‌شناختی پرداخته شد.
- نشست هجدهم، نوزدهم، بیستم و بیست و یکم از سلسله نشستهای تازه‌های علوم جنایی با عناوین «ارزیابی جرایم مانع در پرتو معیارهای مهم جرم‌انگاری و تدابیر پیشگیرانه»، «رشد عقلانی از منظر حقوق جنایی»، «بررسی لایحه قانون مجازات جرایم رایانه‌ای با تأکید بر کنوانسیون جرایم محیط سایبر» و «نتو کلاسیسم بازاندیشیده و ارزیابی آن» در محل برگزاری این نشستها در دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی برگزار گردید.
- در جلسه هیأت مدیره انجمن بین‌المللی حقوق جزا که در تاریخ ۴ و ۵ ژوئن سال ۲۰۰۵ میلادی در شهر پاریس برگزار گردید، سرکار خانم دکتر مهرا، رییس انجمن ایرانی حقوق جزا به عنوان عضو کمیته علمی انجمن بین‌المللی حقوق جزا انتخاب گردید.

